

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)

z dnia 2 czerwca 2016 r. *

[Tekst sprostowany postanowieniem z dnia 6 października 2016 r.]

Odesłanie prejudycjalne — Obywatelstwo Unii — Artykuł 21 TFUE — Swoboda przemieszczania się i pobytu w państwach członkowskich — Ustawa państwa członkowskiego znosząca przywileje i zakazująca przyznawania nowych tytułów szlacheckich — Nazwisko osoby dorosłej, będącej obywatelem wspomnianego państwa, nabyte w trakcie zwykłego pobytu w innym państwie członkowskim, którego osoba ta posiada także obywatelstwo — Nazwisko zawierające elementy tytułów szlacheckich — Zamieszkanie w pierwszym państwie członkowskim — Odmowa przez organy pierwszego państwa członkowskiego wpisania do rejestru aktów stanu cywilnego nazwiska nabytego w drugim państwie członkowskim — Względy uzasadniające — Porządek publiczny — Niezgodność z podstawowymi zasadami prawa niemieckiego

W sprawie C-438/14

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Amtsgericht Karlsruhe (sąd rejonowy w Karlsruhe, Niemcy) postanowieniem z dnia 17 września 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 23 września 2014 r., w postępowaniu:

Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff

przeciwko

Standesamt der Stadt Karlsruhe,

Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: M. Ilešič, prezes izby, C. Toader, A. Rosas (sprawozdawca), A. Prechal i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 12 listopada 2015 r.,

* Język postępowania: niemiecki.

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Nabiela Petera Bogendorffa von Wolffersdorffa osobiście oraz przez T. Donderera, Rechtsanwalt,
- w imieniu Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe przez D. Schönhaar oraz P. Becker, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzega, J. Kemper oraz K. Petersen, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez G. von Rintelena, M. Wilderspina oraz C. Tufvesson, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 14 stycznia 2016 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 18 TFUE i 21 TFUE.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Nabelem Peterem Bogendorffem von Wolffersdorffem a Standesamt der Stadt Karlsruhe (urzędem stanu cywilnego miasta Karlsruhe) i Zentraler Juristischer Dienst der Stadt Karlsruhe (centralną służbą prawną miasta Karlsruhe) dotyczącego odmowy zmiany przez te organy imion i nazwiska umieszczonych na akcie urodzenia skarżącego w postępowaniu głównym i wpisania w rejestrze aktów stanu cywilnego elementów tytułów szlacheckich stanowiących część nazwiska nabytego przez skarżącego w postępowaniu głównym w innym państwie członkowskim.

Prawo niemieckie

- 3 Artykuł 123 ust. 1 Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (ustawy zasadniczej dla Republiki Federalnej Niemiec) z dnia 23 maja 1949 r. (BGBl. 1949 I, s. 1, zwanej dalej „ustawą zasadniczą”) stanowi, że „[p]rzepisy pochodzące z okresu przed pierwszym posiedzeniem Bundestagu obowiązują nadal, o ile nie jest to sprzeczne z ustawą zasadniczą”.
- 4 Artykuł 109 Verfassung des Deutschen Reichs (konstytucji Rzeszy Niemieckiej), uchwalonej w dniu 11 kwietnia 1919 r. w Weimarze (Reichsgesetzblatt 1919, s. 1383, zwanej dalej „konstytucją weimarską”), która weszła w życie w dniu 14 sierpnia 1919 r., stanowi:

„Wszyscy Niemcy są równi wobec prawa.

Mężczyźni i kobiety mają co do zasady te same obywatelskie prawa i obowiązki.

Publicznoprawne przywileje bądź uprzedzenia z powodu urodzenia lub stanu należy uchylić. Tytuły szlacheckie są tylko częścią nazwiska i nie należy ich dłużej przyznawać.

Tytuły mogą być nadawane tylko wtedy, gdy określają urząd bądź zawód; powyższe nie dotyczy tytułów akademickich.

Państwo nie może przyznawać orderów ani odznaczeń.

Žaden Niemiec nie może przyjąć tytułu ani orderu rządu obcego”.

5 Orzeczeniami z dnia 11 marca 1966 r. i z dnia 11 grudnia 1996 r. Bundesverwaltungsgericht (federalny trybunał administracyjny, Niemcy) stwierdził, że na mocy art. 123 ust. 1 ustawy zasadniczej art. 109 konstytucji weimarskiej wciąż obowiązuje i w hierarchii norm posiada rangę zwykłej ustawy federalnej.

6 Artykuł 5 ust. 1 tytułu „Status osoby” Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (ustawy wprowadzającej do kodeksu cywilnego) z dnia 21 września 1994 r. (BGBl. 1994 I, s. 2494; sprostowanie BGBl. 1997 I, s. 1061), w wersji obowiązującej w dniu właściwym dla okoliczności faktycznych sprawy w postępowaniu głównym (zwanej dalej „EGBGB”), stanowi:

„Jeżeli czyni się odesłanie do prawa państwa, którego obywatelstwo posiada dana osoba, a posiada ona obywatelstwo kilku państw, to stosuje się prawo tego państwa, z którym osoba ta jest najmocniej związana, w szczególności poprzez swój zwyczajowy pobyt lub przebieg swojego życia. Jeżeli osoba ta jest również obywatelem Niemiec, to prawo to ma pierwszeństwo”.

7 Artykuł 6 EGBGB, zatytułowany „Porządek publiczny”, ma następujące brzmienie:

„Prawa innego państwa nie stosuje się, jeżeli jego stosowanie jest jawnie sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa niemieckiego. W szczególności nie stosuje się takiego prawa, jeżeli jego zastosowanie jest niezgodne z prawami podstawowymi”.

8 Artykuł 10 EGBGB, zatytułowany „Nazwisko”, w ust. 1 stanowi:

„Nazwisko osoby podlega przepisom prawa państwa, którego obywatelstwo posiada ta osoba”.

9 Artykuł 48 EGBGB, zatytułowany „Wybór nazwiska nabytego w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej”, stanowi:

„Jeżeli nazwisko danej osoby podlega prawu niemieckiemu, to może ona w drodze oświadczenia złożonego w urzędzie stanu cywilnego wybrać nazwisko, które zostało nabyte podczas zwyczajowego pobytu w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej i które zostało tam wpisane do rejestru aktów stanu cywilnego, o ile nie stoi to w jawnej sprzeczności z istotnymi zasadami prawa niemieckiego. Wybór nazwiska ma skutek wsteczny od momentu dokonania wpisu w rejestrze aktów stanu cywilnego innego państwa członkowskiego, chyba że osoba wyraźnie oświadczy, iż wybór nazwiska ma odnosić skutki tylko na przyszłość. Oświadczenie musi być urzędowo poświadczone lub sporządzone w formie dokumentu [...]”.

10 Artykuł 48 EGBGB wynika z przyjęcia Gesetz zur Anpassung der Vorschriften des Internationalen Privatrechts an die Verordnung (EU) Nr. 1259/2010 und zur Änderung anderer Vorschriften des Internationalen Privatrechts (ustawy dostosowującej niektóre przepisy prawa międzynarodowego prywatnego do rozporządzenia nr 1259/2010 i zmieniającej inne przepisy prawa prywatnego międzynarodowego) z dnia 23 stycznia 2013 r. (BGBl. 2013 I, s. 101), która weszła w życie w dniu 29 stycznia 2013 r. Przepis ten został wprowadzony do prawa niemieckiego w następstwie wyroku Trybunału z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul (C-353/06, EU:C:2008:559).

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

11 [Sprostowane postanowieniem z dnia 6 października 2016 r.] Skarżący w postępowaniu głównym jest obywatelem niemieckim, urodzonym w dniu 9 stycznia 1963 r. w Karlsruhe (Niemcy). Po urodzeniu otrzymał imię „Nabiel” i nazwisko „Bagdadi”, które zostały wpisane do rejestru aktów stanu cywilnego miasta Karlsruhe.

- 12 Następnie skarżący w postępowaniu głównym, po przeprowadzeniu wszczętego w mieście Norymberga (Niemcy) postępowania administracyjnego o zmianę nazwiska, po pierwsze, otrzymał nazwisko „Bogendorff”, a po drugie, do jego imienia „Nabiel” dodano imię „Peter”. W wyniku adopcji niemiecki stan cywilny skarżącego w postępowaniu głównym znowu uległ zmianie, tak że zgodnie z tym stanem cywilnym nosi teraz imiona „Nabiel Peter” i nazwisko „Bogendorff von Wolffersdorff”.
- 13 W 2001 r. skarżący w postępowaniu głównym przeprowadził się do Zjednoczonego Królestwa, gdzie począwszy od 2002 r. wykonywał w Londynie zawód doradcy do spraw niewypłacalności.
- 14 W 2004 r. w wyniku naturalizacji uzyskał obywatelstwo brytyjskie, zachowując jednocześnie obywatelstwo niemieckie.
- 15 Na mocy oświadczenia („Deed Poll”) z dnia 26 lipca 2004 r., zarejestrowanego w dniu 22 września 2004 r. w Supreme Court of England and Wales (sądzie najwyższym Anglii i Walii, Zjednoczone Królestwo) i opublikowanego w *The London Gazette* w dniu 8 listopada 2004 r., skarżący w postępowaniu głównym zmienił swoje nazwisko, tak że na mocy prawa brytyjskiego nazywa się „Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff”.
- 16 W 2005 r. skarżący w postępowaniu głównym i jego żona przeprowadzili się z Londynu do Chemnitz w Niemczech, gdzie w dniu 28 lutego 2006 r. urodziła się ich córka. Od tego czasu mieszkają w tym mieście.
- 17 Urodzenie ich córki, która ma podwójne obywatelstwo: niemieckie i brytyjskie, zostało zgłoszone w konsulacie generalnym Zjednoczonego Królestwa w Düsseldorfie (Niemcy) w dniu 23 marca 2006 r. Imiona i nazwisko córki figurujące w brytyjskim akcie urodzenia i brytyjskim paszporcie to „Larissa Xenia Gräfin von Wolffersdorff Freiin von Bogendorff”.
- 18 Jednakże urząd stanu cywilnego w Chemnitz – opierając się na art. 10 EGBGB – odmówił zarejestrowania córki pod jej brytyjskim nazwiskiem. Skarżący w postępowaniu głównym wniósł skargę do Oberlandesgericht Dresden (wyższego sądu okręgowego w Dreźnie, Niemcy) o wydanie wobec tego urzędu nakazu wpisania do rejestru aktów stanu cywilnego takiego nazwiska jego córki, jakie znajduje się w akcie urodzenia wydanym przez organy brytyjskie.
- 19 Orzeczeniem z dnia 6 lipca 2011 r. Oberlandesgericht Dresden (wyższy sąd okręgowy w Dreźnie) uwzględnił to żądanie.
- 20 Zgodnie z tym nakazem urząd miasta Chemnitz dokonał wspomnianego wpisu do rejestru. W konsekwencji córka skarżącego w postępowaniu głównym nosi, jako obywatelka niemiecka, imiona i nazwisko identyczne z tymi, jakie zostały jej nadane jako obywatelce brytyjskiej, czyli „Larissa Xenia Gräfin von Wolffersdorff Freiin von Bogendorff”.
- 21 W dniu 22 maja 2013 r. skarżący w postępowaniu głównym w drodze oświadczenia nakazał urzędowi stanu cywilnego miasta Karlsruhe wpisać na mocy 48 EGBGB do rejestru aktów stanu cywilnego imiona i nazwisko, które nabył na mocy prawa brytyjskiego.
- 22 Ponieważ wspomniany urząd odmówił dokonania tego wpisu do rejestru, skarżący w postępowaniu głównym wniósł do Amtsgericht Karlsruhe (sądu rejonowego w Karlsruhe) o wydanie temu urzędowi na podstawie art. 49 ust. 1 Personenstandsgesetz (ustawy o aktach stanu cywilnego) nakazu zmiany jego aktu urodzenia z mocą wsteczną od dnia 22 września 2004 r., tak aby znalazły się w nim imiona i nazwisko „Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff”.
- 23 Urząd stanu cywilnego miasta Karlsruhe wniósł o oddalenie tego wniosku w oparciu o zarzut niezgodności z podstawowymi zasadami prawa niemieckiego, o której mowa w art. 48 EGBGB.

- 24 Amtsgericht Karlsruhe (sąd rejonowy w Karlsruhe) zauważa w tym zakresie, że w ramach specjalistycznej doktryny niemieckiej kwestia zakresu stosowania art. 48 EGBGB, przyjętego w następstwie wyroku z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul (C-353/06, EU:C:2008:559), umożliwiającego osobie, której nazwisko podlega prawu niemieckiemu, noszenie nazwiska nabytego w trakcie zwykłego pobytu w innym państwie członkowskim, jest rozpatrywana w szczególności w sytuacji, gdy nazwisko to zostało nabyte niezależnie od jakiegokolwiek zmiany statusu osobowego w następstwie zastosowania przepisów prawa rodzinnego. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości nie pozwala na udzielenie odpowiedzi na to pytanie prawne. I tak, wyroki z dnia 2 października 2003 r., Garcia Avello (C-148/02, EU:C:2003:539), i z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul (C-353/06, EU:C:2008:559), dotyczą przypadków, w których od urodzenia zainteresowanych ich nazwiska, które mogą być uznane przez właściwe organy danych państw członkowskich, były różne. Sprawa, w której wydano wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), odróżnia się od sprawy w postępowaniu głównym okolicznościami, że w tej pierwszej sprawie zainteresowany nie miał podwójnego obywatelstwa, że rozbieżność nazwisk wynikała ze zmiany statusu osobowego w następstwie zastosowania przepisów prawa rodzinnego, w niniejszej sprawie adopcji, a wreszcie, w odniesieniu do noszenia tytułów szlacheckich, że tożsamości konstytucyjne Republiki Austrii i Republiki Federalnej Niemiec są porównywalne tylko w ograniczonym zakresie.
- 25 W tych okolicznościach Amtsgericht Karlsruhe (sąd rejonowy w Karlsruhe) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 18 TFUE i 21 TFUE należy interpretować w ten sposób, że organy państwa członkowskiego są zobowiązane do uznania zmiany nazwiska obywatela tego państwa, jeżeli jest on jednocześnie obywatelem innego państwa członkowskiego i w tym państwie członkowskim podczas zwykłego pobytu na skutek zmiany nazwiska, która nie jest związana ze zmianą statusu na gruncie prawa rodzinnego, nabył swobodnie wybrane nazwisko zawierające kilka tytułów szlacheckich, o ile prawdopodobnie nie zaistnieje w przyszłości istotny związek z tym państwem, a w pierwszym państwie członkowskim instytucja szlachty została wprawdzie zniesiona na mocy prawa konstytucyjnego, jednak tytuły szlacheckie noszone w momencie zniesienia instytucji szlachty mogą nadal stanowić część nazwiska?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

Uwagi wstępne

- 26 Na wstępie należy zauważyć, że N.P. Bogendorff von Wolffersdorff wniósł do sądu odsyłającego nie tylko o zmianę nazwiska, ale także o zmianę swoich imion z „Nabiel Peter” na „Peter Mark Emanuel”. W konsekwencji zawarte w pytaniu odniesienie do pojęcia „zmiany nazwiska” należy rozumieć w ten sposób, że dotyczy ono odmowy przez organy państwa członkowskiego uznania zarówno imion, jak i nazwiska nabytych przez obywatela tego państwa podczas zwykłego pobytu w drugim państwie członkowskim, którego obywatelstwo obywatel ten także posiada.
- 27 Należy zatem stwierdzić, że poprzez swoje pytanie sąd odsyłający zwraca się w istocie o ustalenie, czy art. 18 TFUE i 21 TFUE należy interpretować w ten sposób, że organy państwa członkowskiego są zobowiązane do uznania nazwiska i imion obywatela tego państwa członkowskiego, w przypadku gdy posiada on obywatelstwo także innego państwa członkowskiego, w którym nabył swobodnie wybrane nazwisko zawierające kilka elementów tytułów szlacheckich. Sąd w szczególności zwraca się o wyjaśnienie, czy powody związane z wyborem konstytucyjnym pierwszego państwa członkowskiego i ze zniesieniem tytułów szlacheckich mogą zezwalać temu państwu członkowskiemu na nieuznanie zmiany imion i nazwiska nabytych w takich okolicznościach.

- 28 Artykuł 20 TFUE przyznaje każdej osobie, która ma obywatelstwo państwa członkowskiego, status obywatela Unii (zob. wyrok z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo). Skarżącemu w postępowaniu głównym, który posiada obywatelstwo dwóch państw członkowskich, przysługuje wspomniany status.
- 29 Trybunał wiele razy stwierdził, że status obywatela Unii ma stanowić podstawowy status obywateli państw członkowskich (zob. wyrok z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 30 Wspomniany status pozwala tym spośród owych obywateli, którzy znajdują się w takiej samej sytuacji, korzystać z takiego samego traktowania wobec prawa w zakresie stosowania *ratione materiae* traktatu, bez względu na ich przynależność państwową i bez uszczerbku dla wyraźnie przewidzianych w tym względzie wyjątków (zob. wyrok z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 31 Do sytuacji objętych zakresem stosowania *ratione materiae* prawa Unii należą sytuacje związane z korzystaniem z podstawowych swobód zagwarantowanych przez traktat, w szczególności w zakresie przyznanej w art. 21 TFUE swobody przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich (zob. wyroki: z dnia 20 września 2001 r., Grzelczyk, C-184/99, EU:C:2001:458, pkt 33; z dnia 11 lipca 2002 r., D’Hoop, C-224/98, EU:C:2002:432, pkt 29; a także z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 62).
- 32 Chociaż na obecnym etapie rozwoju prawa Unii przepisy regulujące zapis nazwiska i imienia w aktach stanu cywilnego należą do kompetencji państw członkowskich, państwa te są jednak zobowiązane do wykonywania omawianej kompetencji zgodnie z prawem Unii, a w szczególności z postanowieniami traktatu dotyczącymi przyznanej każdemu obywatelowi Unii swobody przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich (zob. wyroki: z dnia 2 października 2003 r., Garcia Avello, C-148/02, EU:C:2003:539, pkt 25; z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, pkt 16; z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 38, 39; a także z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 63).
- 33 W sprawie w postępowaniu głównym jest bezsporne, że skarżący w postępowaniu głównym posiada obywatelstwo dwóch państw członkowskich i jako obywatel Unii zgodnie z art. 21 TFUE skorzystał ze swojej swobody przemieszczania się i pobytu w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie jego pochodzenia.
- 34 Należy zatem zbadać w świetle tylko tego postanowienia odmowę uznania przez organy państwa członkowskiego nazwiska nabytego przez obywatela tego państwa w innym państwie członkowskim, którego posiada on także obywatelstwo, w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym (zob. analogicznie wyrok z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 65).

W przedmiocie istnienia ograniczenia

- 35 Tytułem wstępu należy zauważyć, że imię i nazwisko osoby jest jednym z elementów składowych jej tożsamości i życia prywatnego, które podlegają ochronie na podstawie art. 7 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”) oraz art. 8 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”). Chociaż art. 7 karty nie mówi o tym wyraźnie, imię i nazwisko odnoszą się jednak do życia prywatnego i rodzinnego osoby, będąc środkiem identyfikacji osobowej i związania z rodziną

(zob., w odniesieniu do art. 8 EKPC, wyroki: z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 52 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 66).

- 36 Uregulowanie krajowe, które stawia w gorszej sytuacji niektórych obywateli danego kraju z tego tylko powodu, że skorzystali oni ze swobody przemieszczania się i pobytu w innym państwie członkowskim, stanowi ograniczenie swobód gwarantowanych każdemu obywatelowi Unii przez art. 21 ust. 1 TFUE (zob. w szczególności wyroki: z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, pkt 21; z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 53; z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 68).
- 37 Z orzecznictwa Trybunału wynika, że odmowa uznania przez organy państwa członkowskiego nazwiska obywatela tego państwa, który skorzystał z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium innego państwa członkowskiego, w brzmieniu określonym w tym ostatnim państwie członkowskim, może stanowić ograniczenie korzystania z ustanowionego w art. 21 TFUE prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich. Rozbieżność pomiędzy dwoma nazwiskami stosowanymi w odniesieniu do tej samej osoby może bowiem prowadzić do nieporozumień i niedogodności (zob. podobnie wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 39, 41, 42, 66, 71).
- 38 W niniejszym przypadku odmowa uznania przez organy niemieckie zmiany imion i nazwiska obywatela niemieckiego, nabytych na mocy ustawodawstwa innego państwa członkowskiego, którego obywatel ten posiada także obywatelstwo, może stanowić takie ograniczenie. Jednakże z orzecznictwa Trybunału wynika, że aby odmowa zmiany imion i nazwiska obywatela państwa członkowskiego i uznania imion i nazwiska nabytych w innym państwie członkowskim mogła stanowić ograniczenie swobód przyznanych w art. 21 TFUE, musi ona mieć charakter powodujący „poważne niedogodności” na płaszczyźnie administracyjnej, zawodowej i prywatnej tego obywatela (zob. podobnie wyrok z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 76 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 39 I tak, Trybunał stwierdził już, że za każdym razem, kiedy nazwisko użyte w konkretnej sytuacji nie odpowiada nazwisku figurującemu w dokumencie przedstawionym jako dowód tożsamości danej osoby albo kiedy nazwisko figurujące w dwóch dokumentach przedstawionych razem nie jest takie samo, rozbieżność taka może rodzić wątpliwości co do tożsamości tej osoby oraz autentyczności przedstawionych dokumentów lub prawdziwości zawartych w nich danych (wyrok z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, pkt 28).
- 40 Trybunał orzekł również, w odniesieniu do obywatela państwa członkowskiego, które odmawia uznania nazwiska nabytego przez tego obywatela w tym państwie w wyniku adopcji w innym państwie członkowskim, w którym obywatel ten mieszka, że konkretne ryzyko konieczności odpięcia podejrzeń dotyczących tożsamości osoby jest okolicznością mogącą stanowić przeszkodę w wykonywaniu prawa ustanowionego w art. 21 TFUE (zob. podobnie wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 70).
- 41 W niniejszym przypadku rząd niemiecki wyraża wątpliwości co do szkodliwości niedogodności w kontekście życia prywatnego i zawodowego skarżącego wynikających w postępowaniu głównym z różnic pomiędzy imionami i nazwiskami, jakie skarżący nosi. Nic nie wskazuje na to, by nazwisko nabyte w Zjednoczonym Królestwie miało istotne znaczenie dla identyfikacji skarżącego w postępowaniu głównym oraz jego związania z rodziną.
- 42 Natomiast skarżący w postępowaniu głównym podniósł podczas rozprawy przed Trybunałem, że napotkał na poważne niedogodności w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 38 niniejszego wyroku, w szczególności podczas rejestracji w Niemczech oddziału jego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, którą utworzył w Zjednoczonym Królestwie, do celów której to rejestracji – jako

obywatel niemiecki – musiał uzasadnić swą tożsamość przy pomocy dokumentów niemieckich, w których znajdowało się nazwisko inne niż nazwisko wskazane w dokumentach pochodzących ze Zjednoczonego Królestwa, a także podczas otwierania rachunku bankowego dla tej spółki oraz podczas zwykłych kontroli drogowych, w trakcie których musiał przedstawiać swe brytyjskie prawo jazdy, a zgodnie z niemiecką ustawą o dokumentach tożsamości – niemiecki dokument tożsamości.

- 43 W tym zakresie należy przypomnieć, że wiele czynności życia codziennego zarówno w dziedzinie publicznej, jak i w dziedzinie prywatnej wymaga przedstawienia dowodu własnej tożsamości, a ponadto, w wypadku rodziny – dowodu związków rodzinnych istniejących między różnymi jej członkami (wyrok z dnia 12 maja 2011 r., Runevič-Vardyn i Wardyn, C-391/09, EU:C:2011:291, pkt 73).
- 44 Ponieważ skarżący w postępowaniu głównym posiada dwa obywatelstwa, zarówno organy niemieckie, jak i organy brytyjskie mogą wydać mu dokumenty urzędowe, takie jak paszport. Tymczasem skarżący w postępowaniu głównym jest zarejestrowany pod różnymi imionami i nazwiskami w niemieckim rejestrze aktów stanu cywilnego i w rejestrze organów brytyjskich. W rezultacie imiona i nazwisko „Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff”, które figurują w jego brytyjskich paszporcie i prawie jazdy, nie są takie same jak imiona i nazwisko „Nabiel Peter Bogendorff von Wolffersdorff”, wpisane do rejestru aktów stanu cywilnego w Niemczech i w niemieckich dokumentach tożsamości.
- 45 Podobnie jak w sprawie, w której wydano wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), konkretne ryzyko, w okolicznościach takich jak te w postępowaniu głównym, konieczności odpierania wątpliwości dotyczących tożsamości osoby wynikających z rozbieżności nazwisk jest okolicznością, która może stanowić przeszkodę w wykonywaniu prawa ustanowionego w art. 21 TFUE.
- 46 Ponadto należy podnieść, że ponieważ małoletnia córka skarżącego w postępowaniu głównym posiada dwa paszporty na nazwisko „Larissa Xenia Gräfin von Wolffersdorff Freiin von Bogendorff”, wydane, odpowiednio, przez organy Zjednoczonego Królestwa i, w następstwie wyroku Oberlandesgericht Dresden (wyższego sądu okręgowego w Dreźnie), przez organy niemieckie, skarżący w postępowaniu głównym – ze względu na fakt, że w jego niemieckim paszporcie figuruje nazwisko inne niż nazwisko jego córki – może napotkać na trudności w uzasadnieniu swego związku rodzinnego z córką.
- 47 W konsekwencji odmowa uznania przez organy państwa członkowskiego imion i nazwiska obywatela tego państwa członkowskiego, w brzmieniach ustalonych i zarejestrowanych w drugim państwie członkowskim, którego posiada on także obywatelstwo, stanowi ograniczenie przyznanych w art. 21 TFUE każdemu obywatelowi Unii swobód.

W przedmiocie istnienia uzasadnienia

- 48 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przeszkoda w swobodnym przepływie osób może być uzasadniona jedynie wtedy, gdy jest oparta na obiektywnych względach i jest proporcjonalna do uzasadnionego celu realizowanego przez prawo krajowe (zob. wyroki: z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, pkt 29; a także z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 81).
- 49 Sąd odsyłający wymienia cztery powody, które mogą uzasadnić odmowę uznania i zarejestrowania imion i nazwiska nabytych przez skarżącego w postępowaniu głównym w Zjednoczonym Królestwie. Powody te dotyczą zasad stałego i ciągłego charakteru nazwiska, okoliczności, że zmiana nazwiska w Zjednoczonym Królestwie była swobodnym wyborem, bez jakiegokolwiek związku ze zmianą statusu

osobowego w następstwie zastosowania przepisów prawa rodzinnego, długości i złożoności wybranego nazwiska, a także względów związanych z niemieckim wyborem konstytucyjnym i ze zniesieniem tytułów szlacheckich.

W przedmiocie zasad stałego i ciągłego charakteru nazwiska

- 50 Według sądu odsyłającego powód, dla którego zmiana nazwiska w drodze oświadczenia woli, niezależnie od jakiegokolwiek zmiany statusu osobowego w następstwie zastosowania przepisów prawa rodzinnego, jest w prawie niemieckim niedopuszczalna, tkwi głównie w zasadach stałego i ciągłego charakteru nazwiska, które powinno stanowić wiarygodny i trwały element identyfikacji osoby.
- 51 Jednakże Trybunał już orzekł w pkt 30 i 31 wyroku z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul (C-353/06, EU:C:2008:559), w którym zasady pewności i ciągłości zostały powołane przez organy niemieckie na poparcie ustalania nazwiska osoby w oparciu o jej obywatelstwo bez względu na to, jak uzasadnione by nie były jako takie, nie zasługują na przypisanie im wagi zdolnej usprawiedliwić odmowę, ze strony właściwych organów państwa członkowskiego, uznania nazwiska danej osoby już ustalonego i zarejestrowanego w innym państwie członkowskim.

W przedmiocie swobodnego charakteru zmiany nazwiska

- 52 Zdaniem sądu odsyłającego różnicy pomiędzy nazwiskami znajdującymi się w paszportach brytyjskim i niemieckim skarżącego w postępowaniu głównym nie można przypisać ani okolicznościom urodzenia skarżącego, ani jego adopcji, ani innej zmiany jego statusu osobowego, ale wynika ona z jego decyzji o zmianie nazwiska w Zjednoczonym Królestwie. Decyzja ta nie została podyktowana przyczynami osobistymi. Sąd odsyłający zastanawia się, czy taki wybór zasługuje na ochronę.
- 53 Należy stwierdzić, że podczas rozprawy przed Trybunałem rząd niemiecki wskazał, iż – wbrew temu, co podnosi urząd stanu cywilnego miasta Karlsruhe – zakres stosowania art. 48 EGBGB nie ogranicza się do sytuacji, które są objęte prawem rodzinnym. Zdaniem tego rządu wspomniany przepis, przyjęty w następstwie wyroku z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul (C-353/06, EU:C:2008:559), tworzy podstawę prawną umożliwiającą osobie podlegającej prawu niemieckiemu wybranie nazwiska nabytego i zarejestrowanego w innym państwie członkowskim, o ile nie istnieje niezgodność z podstawowymi zasadami prawa niemieckiego. Wspomniany rząd wyjaśnił, że nazwisko to może być wpisane do rejestru aktów stanu cywilnego na podstawie oświadczenia danej osoby w urzędzie stanu cywilnego, w którym osoba ta wskaże, że pragnie nosić nazwisko nabyte w innym państwie członkowskim zamiast nazwiska, które wynika ze stosowania niemieckiego prawa w zakresie statusu osobowego, pod warunkiem że nazwisko to zostało nabyte w innym państwie członkowskim w trakcie zwykłego pobytu, czyli pobytu trwającego pewien czas i prowadzącego do pewnej integracji społecznej. Celem tego wymogu jest zapobieżenie temu, by obywatele niemieccy wyjeżdżali – wyłącznie w celu obejścia krajowego prawa w zakresie statusu osobowego – na krótki czas do innego państwa członkowskiego o korzystniejszym ustawodawstwie w celu nabycia nazwiska, jakie chcą nosić.
- 54 W tym zakresie, jak wynika z pkt 35 niniejszego wyroku, nazwisko osoby jest jednym z elementów składowych jej tożsamości i życia prywatnego, które podlegają ochronie na podstawie art. 7 karty oraz art. 8 EKPC.
- 55 W wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 25 listopada 1994 r. w sprawie Stjerna przeciwko Finlandii (ECLI:CE:ECHR:1994:1125JUD001813191, §§ 38, 39) Trybunał ten uznał decydujące znaczenie nazwiska dla tożsamości osób i orzekł, że odmowa wydania przez organy fińskie skarżącemu pozwolenia na przyjęcie nowego konkretnego nazwiska niekoniecznie stanowi ingerencję w prawo zainteresowanego do poszanowania życia prywatnego, jaką stanowiłby na przykład obowiązek zmiany nazwiska. Wspomniany Trybunał jednak orzekł, że mogą istnieć rzeczywiste przyczyny, które skłaniają daną osobę do zmiany nazwiska, a jednocześnie przyznał, że przepisy ograniczające taką

możliwość mogą być uzasadnione interesem publicznym; na przykład celem zapewnienia właściwej rejestracji ludności lub ochrony środków identyfikacji osobowej i przyporządkowania rodzinnego osób posługujących się danym nazwiskiem.

- 56 W tych okolicznościach należy orzec, że dobrowolny charakter zmiany nazwiska nie stanowi sam w sobie naruszenia interesu ogólnego i tym samym nie może uzasadniać jako taki ograniczenia art. 21 TFUE. W związku z powyższym organy niemieckie nie mogą odmówić uznania nazwiska nabytego zgodnie z prawem przez obywatela niemieckiego w innym państwie członkowskim tylko z tego powodu, że ta zmiana nazwiska została dokonana z przyczyn osobistych i bez uwzględnienia powodów wspomnianej zmiany.
- 57 W odniesieniu w szczególności do wyrażonej wobec dobrowolnych zmian nazwiska troski o zapobieżenie obchodzeniu prawa krajowego w zakresie statusu osobowego poprzez korzystanie w tym celu ze swobody przemieszczania się i praw, jakie z niej wynikają, należy przypomnieć, że w pkt 24 wyroku z dnia 9 marca 1999 r., *Centros* (C-212/97, EU:C:1999:126), Trybunał orzekł, że państwo członkowskie ma prawo do podejmowania środków uniemożliwiających niektórym jego obywatelom próby, w ramach uprawnień przyznanych na mocy traktatu, dokonania nadużycia polegającego na uchylaniu się od stosowania obowiązującego w tym państwie ustawodawstwa i że podmioty prawa nie powinny w sposób stanowiący nadużycie lub oszustwo powoływać się na normy prawa Unii.
- 58 Z powyższego wynika, że odmowa uznania brytyjskiego nazwiska skarżącego w postępowaniu głównym nie może być uzasadniona zwykłym faktem, że zmiana nazwiska została dokonana z jego inicjatywy, bez uwzględnienia powodów tej zmiany.

W przedmiocie długości nazwiska

- 59 Według sądu odsyłającego celem niemieckiego porządku prawnego jest również unikanie tego, aby nazwiska miały nieproporcjonalną długość lub były zbyt skomplikowane. W tym zakresie sąd podnosi, że nazwisko wybrane przez skarżącego w postępowaniu głównym – Peter Mark Emanuel Graf von Wolffersdorff Freiherr von Bogendorff – jest w Niemczech wyjątkowo długie.
- 60 W tym zakresie Trybunał już orzekł w pkt 36 wyroku z dnia 14 października 2008 r., *Grunkin i Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559) – w odpowiedzi na argument rządu niemieckiego, że ze względów praktycznych, mających na celu ograniczenie długości nazwiska, prawo niemieckie nie zezwala na nadawanie nazwisk złożonych – iż tego rodzaju rozważania na temat uproszczeń administracyjnych nie są wystarczające dla uzasadnienia ograniczenia swobody przemieszczania się.

W przedmiocie zniesienia przywilejów i zakazu noszenia tytułów szlacheckich lub ponownego tworzenia pozorów pochodzenia szlacheckiego

- 61 Zdaniem centralnego biura prawnego miasta Karlsruhe i rządu niemieckiego w sprawie w postępowaniu głównym obiektywny powód umożliwiający uzasadnienie ograniczenia swobodnego przemieszczania się może opierać się na zasadzie równości obywateli niemieckich wobec prawa, a także na wyborze konstytucyjnym polegającym na zniesieniu przywilejów i nierówności związanych z urodzeniem lub ze stanem i na zakazaniu noszenia tytułów szlacheckich jako takich, skonkretyzowanym w art. 109 akapit trzeci konstytucji weimarskiej w związku z art. 123 ustawy zasadniczej. Uznanie swobodnie wybranego nazwiska, składającego się z kilku tytułów szlacheckich, które zostało nabyte w innym państwie członkowskim i którego uzyskanie nie wynika ze zmiany statusu osobowego w następstwie zastosowania przepisów prawa rodzinnego, oznaczałoby stworzenie nowego tytułu szlacheckiego, co byłoby sprzeczne z niemieckim porządkiem prawnym.

- 62 Rząd niemiecki wskazuje, że zgodnie z art. 123 ustawy zasadniczej w związku z art. 109 akapit trzeci konstytucji weimarskiej wszystkie przywileje i nierówności związane z urodzeniem i ze stanem zostają w Niemczech zniesione. O ile tytuły szlacheckie, które rzeczywiście były noszone w momencie wejścia w życie konstytucji weimarskiej, mogą nadal być używane jako elementy nazwiska i mogą być przekazywane ze względu na okoliczność objętą statusem osobowym, o tyle tworzenie nowych tytułów szlacheckich i ich przyznawanie są zakazane. Rząd niemiecki wyjaśnia, że zgodnie z orzecznictwem krajowym nadanie – w następstwie zmiany nazwiska – nazwiska zawierającego tytuł szlachecki jako element nazwiska także objęte jest zakazem przewidzianym w art. 109 akapit trzeci konstytucji weimarskiej oraz że zakazane jest także ponowne tworzenie pozorów pochodzenia szlacheckiego, w szczególności poprzez zmianę nazwiska. Postanowienia te, które zdaniem rządu niemieckiego tworzą część niemieckiego porządku publicznego, mają na celu zagwarantowanie równego traktowania wszystkich obywateli niemieckich.
- 63 Centralna służba prawna miasta Karlsruhe i rząd niemiecki odwołują się w tym zakresie do pkt 94 wyroku z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), w którym Trybunał orzekł, że odmowy uznania przez państwo członkowskie w całości nazwiska obywatela tego państwa, określonego w drugim państwie członkowskim, w którym wspomniany obywatel zamieszkuje, podczas jego adopcji w wieku dorosłym przez obywatela tego drugiego państwa członkowskiego, w sytuacji gdy wspomniane nazwisko obejmuje tytuł szlachecki, którego używanie zostało zakazane w prawie konstytucyjnym pierwszego państwa członkowskiego, nie należy uważać za środek prowadzący do nieuzasadnionego naruszenia swobody przemieszczania się i pobytu obywateli Unii.
- 64 W tym zakresie, nawet jeśli – jak podkreśla sąd odsyłający – prawo niemieckie różni się od przepisów prawa austriackiego rozpatrywanych w sprawie, w której wydano wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), w zakresie, w jakim nie przewiduje ścisłego zakazu używania i przekazywania tytułów szlacheckich, przy czym można je nosić jako integralną część nazwiska, to w niniejszej sprawie należy także przyznać, że art. 109 akapit trzeci konstytucji weimarskiej – rozpatrywany w kontekście niemieckiego wyboru konstytucyjnego – jako element tożsamości narodowej państwa członkowskiego, o której mowa w art. 4 ust. 2 TUE, może być uwzględniony jako element uzasadniający ograniczenie uznanego w prawie Unii prawa do swobodnego przemieszczania się osób.
- 65 Uzasadnienie dotyczące zasady równości obywateli niemieckich wobec prawa i dotyczące wyboru konstytucyjnego polegającego na zniesieniu przywilejów i nierówności oraz zakazaniu noszenia tytułów szlacheckich jako takich należy interpretować w ten sposób, że odnosi się ono do względów porządku publicznego.
- 66 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem obiektywne względy związane z porządkiem publicznym mogą uzasadniać odmowę uznania przez państwo członkowskie nazwiska jednego z jego obywateli, które zostało mu nadane w innym państwie członkowskim (zob. podobnie wyroki: z dnia 14 października 2008 r., Grunkin i Paul, C-353/06, EU:C:2008:559, pkt 38; a także z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 85).
- 67 Trybunał wielokrotnie przypominał, że pojęcie porządku publicznego stanowiącego uzasadnienie odstępstwa od podstawowej swobody powinno być interpretowane w sposób wąski, aby jego zasięg nie był określany jednostronnie przez każde państwo członkowskie bez kontroli przez instytucje Unii Europejskiej. Wynika z tego, że porządek publiczny może być jedynie przywołany w przypadku realnego i wystarczająco poważnego zagrożenia, naruszającego podstawowy interes społeczny (zob. wyroki: z dnia 14 października 2004 r., Omega, C-36/02, EU:C:2004:614, pkt 30 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 86).
- 68 Niemniej jednak szczególne okoliczności, które mogłyby uzasadniać odwołanie do pojęcia porządku publicznego, mogą różnić się w poszczególnych państwach członkowskich lub w określonych okresach. Należy więc w tym względzie przyznać właściwym organom krajowym pewien zakres

swobodnego uznania w granicach wyznaczonych przez traktat (zob. wyroki: z dnia 14 października 2004 r., Omega, C-36/02, EU:C:2004:614, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo; a także z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 87).

- 69 W niniejszym przypadku rząd niemiecki wskazał, że art. 109 akapit trzeci konstytucji weimarskiej, na mocy którego zniesiono przywileje i tytuły szlacheckie jako takie i zakazano tworzenia tytułów stwarzających pozory stanu szlacheckiego, nawet w formie części nazwiska, stanowi wdrożenie bardziej ogólnej zasady równości wszystkich niemieckich obywateli wobec prawa.
- 70 Tymczasem, jak podniósł Trybunał w pkt 89 wyroku z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), porządek prawny Unii niezaprzeczalnie dąży do zapewnienia poszanowania zasady równości jako ogólnej zasady prawa. Zasada ta została również zawarta w art. 20 karty.
- 71 Nie ma zatem wątpliwości, że cel odnoszący się do przestrzegania zasady równości jest w świetle prawa Unii słusznym celem.
- 72 Przepisy ograniczające podstawową swobodę mogą być uzasadnione względami porządku publicznego jedynie wtedy, gdy są odpowiednie dla zapewnienia realizacji założonych celów, a także są niezbędne dla ochrony interesów, które mają zapewnić, i gdy cele te nie mogą zostać osiągnięte mniej restrykcyjnymi środkami (zob. wyroki: z dnia 14 października 2004 r., Omega, C-36/02, EU:C:2004:614, pkt 36; z dnia 10 lipca 2008 r., Jipa, C-33/07, EU:C:2008:396, pkt 29; z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 90).
- 73 Trybunał uściślił już w tym względzie, że nie jest niezbędne, aby przepis o charakterze ograniczenia wydany przez organy państwa członkowskiego odpowiadał koncepcji wspólnej dla wszystkich państw członkowskich, jeżeli chodzi o sposoby ochrony określonego prawa podstawowego lub uzasadnionego interesu, oraz że niezbędny i proporcjonalny charakter przepisów przyjętych w określonej dziedzinie nie jest wykluczony tylko z tego powodu, że jedno państwo członkowskie wybrało odmienny system ochrony niż ten przyjęty przez inne państwo (wyroki: z dnia 14 października 2004 r., Omega, C-36/02, EU:C:2004:614, pkt 37, 38; a także z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 91). Należy również przypomnieć, że zgodnie z art. 4 ust. 2 TUE Unia szanuje tożsamość narodową państw członkowskich, obejmującą również ustrój republikański państwa (wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein, C-208/09, EU:C:2010:806, pkt 92).
- 74 W pkt 93 wyroku z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), Trybunał orzekł, że nie wydaje się nieproporcjonalne dążenie przez państwo członkowskie do realizacji celu poszanowania zasady równości w drodze ustanowienia zakazu nabywania, posiadania lub używania przez jego obywateli tytułów szlacheckich lub ich elementów, które mogą wywołać u innych przekonanie, że dana osoba posiada taką godność. Orzekł on więc, że poprzez odmowę uznania elementów szlacheckich nazwiska takiego jak nazwisko rozpatrywane w sprawie, w której wydano ten wyrok, organy austriackie właściwe w zakresie stanu cywilnego nie wykroczyły poza to, co jest niezbędne dla zapewnienia realizacji podstawowego celu konstytucyjnego, do którego dążą.
- 75 Tak więc, jak podniósł sąd odsyłający, o ile praktyka administracyjna, taka jak rozpatrywana w sprawie w postępowaniu głównym, polegająca na odmawianiu uwzględnienia oświadczeń dotyczących wyboru nazwiska, jest uzasadniona względami porządku publicznego, podobnymi do tych, na których oparte jest wskazane w poprzednim punkcie ustawodawstwo austriackie, o tyle niemiecki porządek prawny, w odróżnieniu od austriackiego porządku prawnego, nie przewiduje ścisłego zakazu zachowania tytułów szlacheckich. O ile od daty wejścia w życie konstytucji weimarskiej nie przyznaje się już nowych tytułów, o tyle tytuły, które istniały do tego czasu, zostały zachowane jako elementy nazwiska. W konsekwencji jest dopuszczalne, aby – niezależnie od zniesienia stanu szlacheckiego – nazwiska

obywateli niemieckich zawierały, ze względu na ich pochodzenie, elementy odpowiadające dawnym tytułom szlacheckim. Poza tym, zgodnie z obowiązującym w Niemczech prawem w zakresie statusu osobowego, nabycie takich elementów nazwiska jest również możliwe w drodze adopcji.

- 76 Sprzeczne z zamiarem ustawodawcy niemieckiego byłoby natomiast, gdyby obywatele niemieccy poprzez skorzystanie z prawa innego państwa członkowskiego przyjmowali ponownie zniesione tytuły szlacheckie. Tymczasem systematyczne uznawanie zmian nazwisk takich jak zmiana nazwiska rozpatrywana w postępowaniu głównym mogłoby doprowadzić do takiego rezultatu.
- 77 W zakresie, w jakim w Niemczech dopuszcza się, aby pewne osoby mogły nosić nazwiska zawierające elementy odpowiadające dawnym tytułom szlacheckim, powstaje pytanie, czy zakaz swobodnego wyboru nowego nazwiska zawierającego dawne tytuły szlacheckie oraz praktyka organów niemieckich polegająca na odmawianiu uznawania takiego nazwiska są odpowiednie i niezbędne do zapewnienia realizacji celu ochrony porządku publicznego w tym państwie członkowskim, który charakteryzuje się równością wszystkich obywateli niemieckich wobec prawa.
- 78 W odróżnieniu do sprawy, w której wydano wyrok z dnia 22 grudnia 2010 r., Sayn-Wittgenstein (C-208/09, EU:C:2010:806), ocena proporcjonalnego charakteru praktyki takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym wymaga przeprowadzenia analizy i wyważenia różnych okoliczności prawnych i faktycznych właściwych dla danego państwa członkowskiego, co jest zadaniem sądu odsyłającego, gdyż znajduje się on w tym zakresie w lepszej sytuacji niż Trybunał.
- 79 W szczególności zadaniem sądu odsyłającego jest przeprowadzenie oceny, czy organy niemieckie właściwe w zakresie stanu cywilnego, poprzez odmowę uznania nazwiska nabytego przez skarżącego w postępowaniu głównym w Zjednoczonym Królestwie z tego względu, że realizacja celu polegającego na zagwarantowaniu przestrzegania zasady równości wszystkich obywateli niemieckich wobec prawa wymaga, by obywatelom niemieckim zakazano nabywania i używania w określonych okolicznościach tytułów szlacheckich lub ich elementów, które mogą stwarzać wrażenie, że osoba nosząca to nazwisko posiada taką godność, nie wykroczyły poza to, co jest niezbędne do zapewnienia realizacji podstawowego celu konstytucyjnego, do którego dążą.
- 80 W tym zakresie przy wyważaniu przyznanego obywatelom Unii na mocy art. 21 TFUE prawa do swobodnego przemieszczania się i słuszych interesów, do zagwarantowania których ustawodawca niemiecki dąży poprzez granice ustanowione wobec używania tytułów szlacheckich i poprzez zakaz ponownego tworzenia wrażenia posiadania pochodzenia szlacheckiego, należy uwzględnić różne okoliczności. Chociaż okoliczności te nie mogą służyć jako takie za uzasadnienie, to jednak powinny być uwzględnione podczas kontroli proporcjonalności.
- 81 I tak, po pierwsze, należy uwzględnić fakt, że skarżący w postępowaniu głównym skorzystał z tego prawa i posiada podwójne obywatelstwo niemieckie i brytyjskie, że elementy nazwiska nabytego w Zjednoczonym Królestwie naruszające zdaniem organów niemieckich porządek publiczny nie stanowią formalnie tytułów szlacheckich ani w Niemczech, ani w Zjednoczonym Królestwie i że sąd niemiecki, który nakazał właściwym organom wpisanie do rejestru aktów stanu cywilnego nazwiska córki skarżącego w postępowaniu głównym zawierającego elementy tytułów szlacheckich, w brzmieniu, w jakim zostało ono zarejestrowane przez organy brytyjskie, nie orzekł, że taki wpis jest sprzeczny z porządkiem publicznym.
- 82 Po drugie, należy także uwzględnić fakt, że rozpatrywana zmiana nazwiska opiera się na dokonanym przez skarżącego w postępowaniu głównym wyborze o charakterze wyłącznie osobistym, że rozbieżności nazwisk, jaka z powyższego wynika, nie można przypisać ani okolicznościom związanym z urodzeniem skarżącego, ani adopcji, ani nabyciu obywatelstwa brytyjskiego, oraz że nazwisko wybrane w Zjednoczonym Królestwie zawiera elementy, które formalnie nie stanowią tytułów szlacheckich ani w Niemczech, ani w Zjednoczonym Królestwie, lecz stwarzają wrażenie pochodzenia szlacheckiego.

- 83 W każdym razie należy podkreślić, że o ile obiektywny powód związany z porządkiem publicznym i zasadą równości obywateli niemieckich wobec prawa może – o ile zostanie uwzględniony – uzasadnić odmowę uznania zmiany nazwiska skarżącego w postępowaniu głównym, o tyle nie może on uzasadnić odmowy uznania zmiany jego imion.
- 84 Z całości powyższych rozważań wynika, że na pytanie prejudycjalne należy odpowiedzieć, iż art. 21 TFUE należy interpretować w ten sposób, że organy państwa członkowskiego nie są zobowiązane do uznania nazwiska obywatela tego państwa członkowskiego w przypadku, gdy posiada on także obywatelstwo innego państwa członkowskiego, w którym nabył to swobodnie wybrane nazwisko zawierające kilka elementów tytułów szlacheckich, które są niedopuszczalne na gruncie prawa pierwszego państwa członkowskiego, o ile zostanie wykazane – czego weryfikacja należy do sądu odsyłającego – że taka odmowa uznania nazwiska jest w tym kontekście uzasadniona względami porządku publicznego, ponieważ jest odpowiednia i niezbędna do zagwarantowania poszanowania zasady równości wszystkich obywateli wspomnianego państwa członkowskiego wobec prawa.

W przedmiocie kosztów

- 85 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 21 TFUE należy interpretować w ten sposób, że organy państwa członkowskiego nie są zobowiązane do uznania nazwiska obywatela tego państwa członkowskiego w przypadku, gdy posiada on także obywatelstwo innego państwa członkowskiego, w którym nabył to swobodnie wybrane nazwisko zawierające kilka elementów tytułów szlacheckich, które są niedopuszczalne na gruncie prawa pierwszego państwa członkowskiego, o ile zostanie wykazane – czego weryfikacja należy do sądu odsyłającego – że taka odmowa uznania nazwiska jest w tym kontekście uzasadniona względami porządku publicznego, ponieważ jest odpowiednia i niezbędna do zagwarantowania poszanowania zasady równości wszystkich obywateli wspomnianego państwa członkowskiego wobec prawa.

Podpisy